MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 36: Niepodległość – rzecz praktyczna

Tematyka

Program dotyczy realiów kształtowania się państwowości polskiej u progu niepodległości. Dyskutanci analizują okoliczności, które wpływały na to jaki kształt przyjęło nowopowstałe państwo oraz czynniki, które determinowały politykę dwudziestolecia międzywojennego. Ukazują to zarówno z perspektywy centralnej jak i lokalnej.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek: https://youtu.be/0ug6dORnWEc
- zwiastun programu: https://youtu.be/Lsq81usJcfQ

Zagadnienia wstępne

Sugeruje się rozpoczęcie zajęć od studiowania mapy Polski z okresu dwudziestolecia międzywojennego w zestawieniu z mapą Polski przedrozbiorowej i Polski podzielonej pomiędzy zaborców. Zainicjowanie dyskusji dotyczącej zmian terytorialnych oraz tego jakie mogły mieć one wpływ na sytuacje polityczną okresu 1918 – 1939. Zwrócenie uwagi na tereny sporne, jak chociażby Śląsk czy Zaolzie. Dyskusja na temat: czy granice wytyczone Polsce po 1918 roku były optymalne i jak taki a nie inny ich kształt przyczyniał się do stabilności lub jej braku w okresie dwudziestolecia międzywojennego.

Swobodna dyskusja dotycząca tego jakie konsekwencje dla tworzącej się państwowości polskiej miał fakt, że przez 123 lata kraj podzielony był pomiędzy trzy różne kraje zaborcze. Jakie z tego mogły wynikać problemy mentalnościowe, techniczne, logistyczne?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 36: Niepodległość – rzecz praktyczna

Część 1/3:
Po co Polakom Polska?

Emisja pierwszej części programu: **(0:00–12:10)**

Pytania i zagadnienia do dyskusji

1. W jaki sposób i dzięki jakim warstwom społecznym rodziła się a być może trwała w okresie zaborów idea niepodległej Polski?

2. Czym różniły się koncepcje budowy niepodległego państwa polskiego propagowane przez Romana Dmowskiego i Józefa Piłsudskiego? Z czego wynikały różnice?

[1] Naczelnik Państwa Józef Piłsudski z oficerami i żołnierzami Wojska Polskiego, 1919

[2] Roman Dmowski podczas wizyty w USA, 1917 r.

3. Co było antycypowanym efektem stworzenia niepodległego państwa polskiego z perspektywy Ignacego Daszyńskiego a co z perspektywy Wincentego Witosa?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

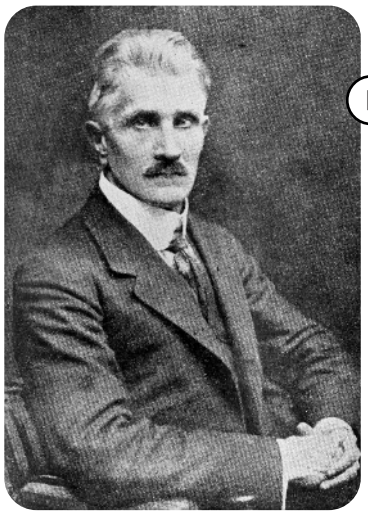
Odcinek 36: Niepodległość – rzecz praktyczna

[3]

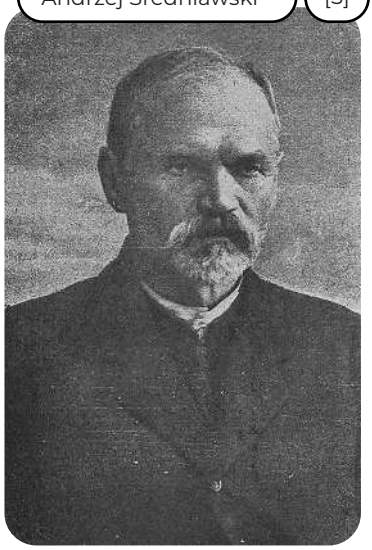
Wincenty Witos

[4]

Zjęcie z książki Adama Próchnika
Ignacy Daszyński: życie, praca, walka

Andrzej Średniawski [5]

4. Kim była postać widoczna na zdjęciu po prawej i jak postrzegał on kwestię zabiegania o niepodległość Polski?

5. Z czego wynikał fakt, że nastawienie do niepodległości w zaborze austriackim mogło być i często było inne niż w przypadku dwóch pozostałych zaborów?

6. Co mogło wpływać na fakt, że pierwsze lata po odzyskaniu niepodległości, w zestawieniu z oczekiwaniami tyczącymi się tworzenia niepodległego państwa, nie były przez przeciętnego obywatela postrzegane bardzo pozytywnie? Innymi słowy, czy przeciętnie, ludziom żyło się lepiej niż przed I wojną światową?

7. Czego dotyczyły tzw. afera dojlidzka i afera żyrardowska? Jak wydarzenia takie mogły się przekładać na postrzeganie Polski przez jej obywateli?

8. Jak kształtowała się sprawa reformy rolnej w dwudziestoleciu międzywojennym? Czy to jak sobie państwo radziło z jej wprowadzeniem miało wpływ na postrzeganie państwa przez obywateli?

[6]

Ochotnicy na wojnę polsko-bolszewicką na ul. Białostockiej w Warszawie

9. Jaki wpływ na tożsamość narodową i postrzeganie Polski oraz jej niepodległości mogła mieć wojna polsko-bolszewicka z 1920 roku?

Część 2/3:

Państwo, czyli...instytucje i ludzie

Emisja drugiej części programu: **(12:11–23:22)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

10. Czy z perspektywy okresu przed I wojną światową kwestia odzyskania przez Polskę niepodległości była bardzo realna? Jeżeli nie na niepodległość to na co liczono i do czego poniekąd dążono od początku I wojny?

11. Jak na poziomie lokalnym, tam gdzie były ośrodki, w których myślano o niepodległości przygotowywano się na ewentualny moment jej odzyskania?

12. Jaką rolę spełniały podmioty takie jak na przykład Towarzystwo Gimnastyczne Sokół?

13. Jaką rolę w nowej, niepodległościowej rzeczywistości pełniły instytucje będące spadkobiercami tych funkcjonujących w zaborach a jaką ludzie?

14. Jak wyglądała sprawa kadry urzędniczej II Rzeczpospolitej? Czy była sprofesjonalizowana? Co było przyczyną takiego stanu rzeczy? Jakie to miało konsekwencje?

15. Skąd, geograficznie, brało się większość kadr urzędniczych dla II RP? Dlaczego tak było?

Część 3/3:

Niespełnione oczekiwania

[7] Gen. Rydz-Śmigły w Nowosielcach, 1936

Emisja trzeciej części programu: **(23:23–36:51)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

16. Z jakimi dramatycznymi wydarzeniami, w wymiarze społecznym i wewnątrzpaństwowym mieliśmy do czynienia w dwudziestoleciu międzywojennym? Jaki wpływ mogły one mieć na postrzeganie państwa polskiego przez obywateli?

17. Jak radzono sobie z protestami społecznymi?

18. Czego dotyczyła i jakie podłoże miała manifestacja w Nowosielcach w 1936 roku?

19. Czy w dwudziestoleciu międzywojennym były w Polsce siły, które kontestowały państwowość w ogóle? Jeśli tak to co to były za siły i jaką wizję Polski miały?

20. Jak geografia postzaborowa przekładała się na funkcjonowanie II RP? Co było głównymi problemami? Czy pozostałości możemy dostrzec do dziś?

[8] Adam Doboszyński

21. Jak przedstawiała się kwestia mniejszości narodowych w II RP? Czy był to problem? Czy dało się ten problem jakoś adekwatnie i zadowalająco rozwiązać? Jeżeli nie to co stało na przeszkodzie? Jak na sprawy mniejszości zapatrywały się różne siły polityczne mające znaczenie w tamtym okresie?

22. Jaka był geneza tzw. Marszu na Myślenice Adama Doboszyńskiego? Jaki przebieg i konsekwencje miało to wydarzenie?

Podsumowanie

1. Słownik postaci i terminów:

Andrzej Średniawski – związany z Myślenicami koło Krakowa, żyjący w latach 1857 – 1931 działacz ruchu ludowego oraz społecznik. Polityk, w okresie zaborów był posłem na Sejm Krajowy z ramienia Stronnictwa Ludowego a w okresie po odzyskaniu przez Polskę niepodległości z ramienia PSL „Piast" posłem na Sejm (1919 – 1922) a następnie senatorem (1922 – 1928).

Afera dojlidzka – mająca miejsce w 1921 roku afera związana ze spekulacją ziemią. Wiązała się z ziemiami przynależnymi do majątku Zofii Rydygier.

Afera żyrardowska – mająca miejsce w 1923 roku afera polegająca na sprzedaży majątku Skarbu Państwa (zakładów wyrobów lnianych w Żyrardowie) po znacznie zaniżonej cenie francuskiemu przedsiębiorcy.

Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół" – mająca korzenie w XIX wieku organizacja wychowania fizycznego i sportu, mająca, szczególnie w czasach zaborów zróżnicowaną i zdecentralizowaną strukturę składającą się z wielu oddziałów lokalnych. W okresie po odzyskaniu niepodległości doszło do scalenia i zreorganizowania struktur a główna siedziba została ustanowiona w Warszawia.

Jan Dunin-Brzeziński – żyjący w latach 1883 – 1940 oficer austro-węgierski i polski. Walczył w Legionach, w wojnie polsko-bolszewickiej i wojnie obronnej 1939 r. W latach 30. Był burmistrzem Myślenic. Zginął najprawdopodobniej w Miednoje w 1940 r.

Wypadki krakowskie 1923 – wydarzenia mające miejsce w Krakowie w listopadzie 1923 roku, podczas których w wyniku protestów robotniczych i starć protestujących z policją i wojskiem śmierć poniosło ponad trzydzieści osób.

manifestacja w Nowosielcach – mająca miejsce 29 czerwca 1936 manifestacja ludowców zorganizowana przy okazji poświęcenia kopca usypanego na cześć Michała Pyrza (XVII wiecznego wójta Gromady Nowosielce). Szacuje się, że w manifestacji mogło wziąć udział ponad 150 tysięcy ludzi. Manifestacja przerodziła się po pewnym czasie w manifestację przeciw rządom sanacyjnym, do czego przyczyniła się niewątpliwie obecność na uroczystości reprezentującego obóz sanacyjny Edwarda Śmigłego-Rydza.

Marsz na Myślenice Adama Doboszyńskiego – wydarzenia mające miejsce w nocy 22 na 23 czerwca 1936 roku, podczas których uzbrojone bojówki o profilu narodowym pod przywództwem Adama Doboszyńskiego dokonały ataku na sklepy żydowskie, posterunek Policji oraz dom starosty w Myślenicach, niedaleko Krakowa. W przeciągu kilku dni większość bojówkarzy pojmano i postawiono przez sądem, lecz w większości przypadków wyroki jakie otrzymali, co tyczyło się również samego Doboszyńskiego, były niewysokie.

2. Cele dydaktyczne:

- Poszerzenie wiedzy dotyczącej historii dwudziestolecia międzywojennego w Europie (odniesienie do PRK P6S_WG)
- Naświetlenie realiów towarzyszących kształtowaniu się polskiej państwowości po 1918 roku (odniesienie do PRK P6S_WK)
- Rozwinięcie umiejętności analitycznych dotyczących interpretacji wpływu czynników kulturowych i historycznych na proces polityczny (odniesienie do PRK P6S_UW)

3. Sugerowana literatura uzupełniająca:

Polska Niepodległa. Encyklopedia PWN, PWN 2019

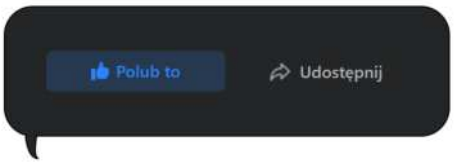
A.Dziurok, M. Gałęzowski, Ł. Kamiński, F. Musiał, *Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918 – 1989*, Wydawnictwo IPN 2023

K. Olejnik, *Polska w okresie międzywojennym (1918 – 1939)*, Wydawnictwo Naukowe UAM 2019

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 36: Niepodległość – rzecz praktyczna

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/@historiadziejesie2380
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)

Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

[1] Naczelnik Państwa Józef Piłsudski z oficerami i żołnierzami Wojska Polskiego, 1919, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:J%C3%B3zef_Pi%C5%82sudski_in_1919#/media/File:J%C3%B3zef_Pi%C5%82sudski_na_froncie_galicyjskim_(22-535-1).jpg ..... str. 2

[2] Roman Dmowski podczas wizyty w USA, 1917 r., https://histmag.org/grafika/2021_news_i_redakcyjne/dmowski-enc/3_dmowski.jpg, domena publiczna ..... str. 2

[3] Wincenty Witos, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Wincenty_Witos#/media/File:Pose%C5%82_Wincenty_Witos.jpg ..... str. 3

[4] Zjęcie z książki Adama Próchnika *Ignacy Daszyński: życie, praca, walka*, https://pl.m.wikisource.org/wiki/Plik:Ignacy_Daszy%C5%84ski_%C5%BCycie_praca_walka_71.jpg ..... str. 3

[5] Andrzej Średniawski, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Andrzej_%C5%9Aredniawski#/media/File:Andrzej_%C5%9Aredniawski_(-1922).jpg ..... str. 3

[6] Ochotnicy na wojnę polsko-bolszewicką na ul. Białostockiej w Warszawie, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Polish-Soviet_War#/media/File:Ochotnicy_na_wojn%C4%99_polsko-bolszewick%C4%85_na_ul._Bia%C5%82ostockiej_sierpie%C5%84_1920.jpg ..... str. 4

[7] Gen. Rydz-Śmigły w Nowosielcach, 1936, źródło: YT/Pathe1939, https://youtu.be/SSj7L6SYA1w ..... str. 5

[8] Adam Doboszyński, https://pl.wikipedia.org/wiki/Adam_Doboszy%C5%84ski_(polityk)#/media/Plik:Adam_Doboszy%C5%84ski.jpg ..... str. 5